

d'Oude Binnenstad



Kwartaluitgave van de samenwerkende bewoners en ondernemers in de Amsterdamse binnenstad. Gratis huis-aan-huis verspreid in de oude binnenstad.

Wereldburger op de Zeedijk

Hij werd wereldnieuws in 1985 en vierde zijn verjaardag op de Zeedijk. > 3

Burgemeester van de Koestraat

Hoe een eeuwenoude straat samenleven opnieuw uitvindt. > 5

Proppen achter de kerk

Zijn de toeristenboten nog te weren uit het drukke Wallengebied? > 7

Wie is de nieuwe buurtcommissaris?

Hij is advocaat, woont in de buurt en geeft u zijn telefoonnummer. > 9

Sandemans verzielt de sfeer

Good guides en bad guides

BERT NAP

Zes maanden geleden hebben wethouder Kajsa Ollongren en stadsdeelvoorzitter Boudewijn Oranje afspraken gemaakt met gidsen en touroperators om de overlast van rondleidingen in het Wallengebied te beperken. Dit 'Convenant rondleidingen op de Wallen' wordt inmiddels nageleefd door vele individuele gidsen, kleinere organisaties, grotere bedrijven en free tour-ondernemingen. Zij houden zich aan de afspraak om de groeps grootte te beperken tot maximaal 25 personen, liefst minder, en aan een reeks andere richtlijnen.

Het zwakke punt van een convenant is echter de basis van vrijwilligheid. En een van de grootste veroorzakers van overlast, *Sandemans New Europe*, weigert zich bij de afspraken aan te sluiten. Het gedrag van hun gidsen is een doorn in het oog van de gidsen die de leefbaarheidsafspraken wél naleven. Hier lijkt dus een scheiding te ontstaan tussen *good guides* en *bad guides* in het Amsterdamse Wallengebied.

Belaagd

Bewoners kunnen het onderscheid tussen *good guides* en *bad guides* moeilijk maken en dat levert steeds vaker nare confrontaties op. 'Vijf jaar geleden ben ik als gids begonnen, uit liefde voor mijn stad. Ik werk voor verschillende opdrachtgevers die zich keurig houden aan de regels van het convenant. Helaas worden gidsen door bewoners negatief bejegend, uitgescholden en zelfs geslagen', zegt Steve Attersol, lid van Gidsenorganisatie *Guidor* en gecertificeerd gids.



Gidsen van Sandemans werven toeristen bij het nationaal monument

Hij is een van de vakgenoten die naar buiten treden met de ervaring dat Amsterdammers steeds vaker voor eigen rechter lijken te spelen tegenover gidsen die rondleidingen verzorgen in de stad.

'Tijdens een *Red Light walking tour* kwam er een vrouw naar mijn groep en begon mij uit te schelden. Daarna kwam ook haar man erbij en die begon onder andere over het convenant. Blijkbaar had hij de klok horen luiden, maar wist hij niet waar de klepel hing. Het gaf deze mensen blijkbaar een machtsgevoel en een vrijbrief om als soort van politieagent op te treden. Ik weet ook van een vrouwelijke collega dat zij zelfs is aangevallen en dat er aangifte is gedaan.'

De irritatiegraad onder Amsterdammers neemt toe, zeggen gidsen. Niet alleen in het gebied waar het convenant geldt, op de Wallen, maar ook daarbuiten zijn gidsen steeds vaker doelwit van agressie. Athanitsa Ioannides noemt het zelfs een hetze. 'Ik ben al ruim dertig jaar stadsgids, maar de laatste tijd voel ik me belaagd. Mensen maken foto's van mijn groep als ik rustig met ze door het Wallengebied loop.' Ioannides gebruikt een *Whisper*-systeem met oordopjes. Omwonenden hebben dus geen last van haar uitleg. Toch wordt ook zij lastig gevallen. 'Ik loop met een uitschuijfokje met een vlaggetje om mijn groep bij elkaar te houden. Onlangs kwam er een keurige oudere heer op me af die me het vlaggetje uit handen probeerde te slaan. Daardoor voel ik me nu een doelwit zodra ik mijn gidsenvlag gebruik.'

Volgens *Guidor*-gids Frank Driessen heeft de negatieve berichtgeving in *Het Parool* zeker bijgedragen aan de houding van Amsterdammers tegenover stadsgidsen. 'Gidsen trekken zich niks aan van afspraken' kopte de krant, terwijl het convenant nog maar net in werking was getreden en er nog veel onduidelijkheid heerste over de afspraken. Driessen: 'Het voelt soms als een NSB-cultuurtje. Wij worden nagewezen alsof we misdadigers zijn.' Driessen pleit voor goede regelgeving en certificering van alle gidsen. 'Wij lopen heel erg ons best te doen om geen overlast te veroorzaken, maar elke flapdrol mag een ver-

haal vertellen op de Wallen. En handhaving kan niets doen, omdat er geen regels zijn.'

Weigering

Maar de grootste ergernis voor de deelnemers aan het convenant is de pertinente weigering van een van de grootste aanbieders van free tours in Europa, *Sandemans New Europe*. Hun Engeltalige, maar vooral hun Spaanstalige gidsen verzielen de sfeer in de binnenstad. Ze zijn luidruchtig, hun groepen zijn heel groot en hun verhalen lijken vaak meer op straattheater dan op een normale rondleiding. Ook het stadsbestuur is zeer ontstemd door de weigering van Sandemans New Europe, die overigens ook elders in Europa onder vuur ligt door zijn agressieve tourgedrag. Inmiddels wordt het *free tour*-bedrijf in hetzelfde rijtje genoemd als Airbnb en Uber.

Stadsdeelvoorzitter Boudewijn Oranje is niet blij dat Sandemans New Europe weigert mee te werken aan de leefbaarheid van de stad: 'Wij voeren constructief overleg met verreweg de meeste tourorganisaties. Ons convenant is gebaseerd op wederzijds vertrouwen en goede afspraken. Ik betreur in hoge mate dat een klein aantal organisatoren hier niet aan mee wil doen. Zij stellen hun eigen belangen boven die van de stad waarin zij te gast zijn. Bovendien laten zij op deze manier hun goedwillende collega-bedrijven in de steek.' Sandemans New Europe zou dus eens goed de oren gewassen moeten worden. Maar zoals meer van dit soort ondernemingen staat ook Sandemans snel klaar met een contingent advocaten. De welwillende gidsen en de bewoners van de stad zijn intussen de dupe.

Samen de stad terugveroveren

EDDY APPELS

'Er zijn te veel souvenirwinkels en er is te veel gesjoemel met openingstijden. Te veel zwerfvuil en een gebrek aan handhaving. Er zijn toenemende signalen van witwaspraktijken en nepdopealers. Er is een toename van luidruchtige drankboten. Te veel betaalbare woningen verdwijnen van de markt door vakantieverhuur. Te veel signalen van uitbuiting, maar ook een steeds onwerkbaarder situatie voor sekswerkers door het "aapjeskijken". Rondleidingen in veel te grote groepen, die de voordeur en de straat blokkeren.'

Dit schrijven Marjolein Moorman en Dennis Boutkan, gemeenteraadsleden voor de PvdA, in een ingezonden brief in *Het Parool*. Zij doen daar verslag van hun ervaringen en observaties in deze buurt, concluderen dat het kantelpunt is

bereikt en benadrukken de noodzaak van een radicale aanpak: 'Reageren op incidenten en een convenantje hier of daar zorgen niet voor de broodnodige verbetering. Het zijn pleistertjes. Alleen met een integrale, intensieve, buurtgerichte aanpak kunnen we dit stuk stad terugveroveren.'

Lange Niezel

De NV Zeedijk heeft van 4 tot 11 september haar nieuw ontwikkelde woningen in de Lange Niezel 29, boven het vernieuwde restaurant Centra, ter beschikking gesteld aan de Amsterdamse raadsleden. 'Het is een unieke kans om de binnenstad 24 uur te ervaren en vanuit het hart van de stad te werken aan oplossingen', aldus de uitnodiging die aan alle fractieleden van de partijen in de gemeenteraad was verstuurd. 'Maar voor veel partijen was het net te

kort dag voor dit *buurtbivak*', aldus Janny Alberts, directeur van de NV Zeedijk. 'Gelukkig hebben wij tijdens een slotdebat veel partijen kunnen spreken. SP, D66, GroenLinks, PvdA en de Partij van de Ouderen zijn die week ten minste eenmaal de woningen binnengelopen.' Moorman en Boutkan hebben de buurt dus wat intensiever verkend. Zij pleiten voor een radicale, integrale, intensieve en buurtgerichte aanpak. Alberts is het roerend met hen eens: 'Samenwerken is de sleutel. Alle deelnemers moeten bij het overleg worden gevraagd: bewoners, ondernemers, vastgoed, gemeentelijk apparaat en politiek. Vanuit hun samenwerking kunnen er signalen naar een aanpak komen, want er zijn meer overeenkomsten dan tegenstellingen. Daarbij helpt het dat er veel bewoners en ondernemers zijn die een hart hebben voor hun gebied en zich daarvoor willen inzetten.'



Het is daarbij ook van cruciaal belang, aldus Alberts, dat men na dit buurtbivak de aandacht vasthoudt. 'Dit initiatief heeft ertoe bijgedragen dat de lijnen weer wat korter zijn geworden.

Daar moeten we van profiteren. Uiteindelijk doen we het voor die leefbare binnenstad van en voor Amsterdammers.'

Architect André van Stigt

'Kijk, zo kan het ook'

Het 'Chinese' hotel aan de Geldersekade mag er komen. Op 13 september heeft de Raad van State bepaald dat de bezwaren tegen de bouw zijn afgewezen. En onlangs heeft de Universiteit van Amsterdam definitief besloten tot de bouw van de nieuwe universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuisterrein. Dit zijn allebei projecten van de lange adem die de gemoederen in het Burgwallengebied lang hebben beziggehouden.

Bouwprojecten in de Amsterdamse binnenstad en ook daarbuiten kennen soms een lange aanloopgeschiedenis. Vergt de inspraak al veel tijd, de langlopende juridische procedures kunnen jaren tot zelfs tientallen jaren duren. De prangende vraag is daarom: hoe valt dit juridische touwtrekken te voorkomen?

Bij grote projecten in een drukbevolkt, stedelijk gebied zijn er altijd botsende belangen. Bewoners zijn snel bang voor overlast, waarop een soms langdurig juridisch gesteggel volgt. Hoewel de uitkomst van zulke procedures uiteraard nooit vaststaat, gaan de voorgenomen projecten (al dan niet in een aangepaste vorm) uiteindelijk toch vaak een nieuwe fase in.

Als aanpassingen de bezwaren niet hebben weggenomen, zal men opnieuw de juridische molen willen doorlopen. En als een project niet doorgaat, zal er uiteindelijk een nieuw plan komen dat ook weer tot bezwaren kan leiden. Dan begint de hele cyclus weer van voren af aan.

'Chinees' hotel

De argumenten op grond waarvan men bezwaar maakt kunnen heel fundamenteel zijn, maar soms wordt de discussie bepaald door argumenten die nog maar weinig met het oorspronkelijke bezwaar te maken hebben. Een treffend voorbeeld is de procedure rond het 'Chinese' hotel aan de Geldersekade. Omwonenden maakten bezwaar tegen de komst van dit hotel, omdat het de balans tussen wonen en toeristen op die plek zou verstoren. Er bestond de vrees dat het tot meer toeristenoverlast zou leiden. Tot zover is de kern van het aangevoerde argument tegen de vestiging van het hotel duidelijk. Maar wie de uiteindelijke uitspraak van de



André van Stigt: 'Een goed plan moet tot een positieve buurtontwikkeling leiden'

Raad van State leest, ziet dat de beraadslaging over de bezwaren binnen het gerechtelijke traject steeds verder is gejuridiseerd. Zo was er eerst sprake van een bezwaar tegen een omgevingsvergunning voor een 'Chinees' hotel op de Geldersekade. Door de argumentatie van de verdediging verschoof het karakter van het hotel echter van 'Chinees' naar 'Aziatisch'. Dit soort juridische woordspelletjes houdt natuurlijk geen enkele rekening met het oorspronkelijke bezwaar van de omwonenden. Een Aziatisch hotel veroorzaakt vanzelfsprekend niet minder overlast dan een Chinees hotel. Deze verschuiving noopte bezwaarmakers om zich ook in het juridische doolhof te begeven, met voor de leek onduidelijke, strikt juridische argumenten die zich steeds verder leken te verwijderen van de kern van het bezwaar.

Draagvlak zoeken

Kan dit ook anders? Die vraag beantwoordt André van Stigt met een volmondig 'ja'. Hij is als architect zowel betrokken bij het hotelproject op de Geldersekade als bij de universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuisterrein en heeft veel ervaring met projecten in Amsterdamse buurten. In het kantoor van architectenbureau J. van Stigt aan de Herengracht staan en hangen talloze foto's en artist's impressions. Sommige projecten zijn al gerealiseerd, andere gaan in de nabije toekomst worden uitgevoerd zoals de universiteitsbibliotheek van de UvA.

Van Stigt heeft veel ervaring met het zoeken naar draagvlak in een buurt: 'Het gaat om balans, om overleg. Het gaat erom te zoeken naar oplossingen, en niet naar problemen. Oplossingen moet je proberen vooraf te vinden, niet achteraf. Al bij de herontwikkeling van de graansilo's op de Silodam, eind jaren negentig, hebben wij gewerkt met een BOM, een Buurt Ontwikkelingsmaatschappij. Daarin waren diverse belanghebbenden vertegenwoordigd en konden zij vooraf afspraken maken.'

Bibliotheek

'Het is heel belangrijk om goed te luisteren.' Als voorbeeld haalt Van Stigt het universiteitsbibliotheekproject aan. Oorspronkelijk was het bestuur van de UvA van plan om de gebouwen van de Tweede Chirurgische Kliniek en het voormalig Zusterhuis, beide rijksmonumenten, te slopen. Dat drastische besluit werd ingegeven door de angst dat monumentenorganisaties zoals de Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad (VVAB) bij herontwikkeling van de gebouwen tegen allerlei veranderingen bezwaar zouden kunnen maken. Maar de monumenten slopen was voor de stadsbeschermers natuurlijk helemaal onacceptabel. Door goed overleg kon worden besloten dat de UvA toch de bestaande gebouwen zou herontwikkelen. De VVAB was blij met het behoud, zou zich terughoudend opstellen en zou

via overleg bezwaarprocedures voorkomen. Van Stigt: 'Kijk, zo kan het ook.'

Door in dit geval vooral goed te luisteren naar de opdrachtgever, de UvA, werd duidelijk waar men bang voor was en hoe er kon worden gezocht naar oplossingen.

Van Stigt toont een artist's impression van de universiteitsbibliotheek. 'Een zorg van de omwonenden betrof de overlast door de drukte die bezoekers van de bibliotheek zouden veroorzaken. Waar zouden bezoekers hun fiets moeten parkeren? Daarom hebben we gekozen voor een ondergrondse fietsparkeergarage, die straks ruimte biedt aan 950 fietsen. Bezoekers die met de fiets komen, gaan bij het parkeren van hun fiets meteen het gebouw binnen. Dan hoeven ze zelf niet meer buitenshuis om de rest van het gebouw te betreden.'

Convenanten

Van Stigt is voorstander van wat hij noemt een beheer- en overlastconvenant. Belanghebbenden, waaronder buurtbewoners, eigenaren, eindgebruikers en de overheid ontwikkelen samen een langetermijnvisie. Ze sluiten vitale coalities en leggen dat vast in een convenant.

'Oplossingen moet je proberen vooraf te vinden, niet achteraf.'

Van Stigt: 'Dat hebben we bijvoorbeeld toegepast bij De Hallen in Amsterdam Oud-West en dat werkt goed. Omdat alle belanghebbenden zelf betrokken zijn en samen tot oplossingen en afspraken komen, verhoogt dat de acceptatie. Bovendien is het voor partijen duidelijk wie je kunt aanspreken als iets niet goed loopt. Dat is in de praktijk heel belangrijk.'

Als het hotel aan de Geldersekade ter sprake komt, wijst Van Stigt erop dat er ook buurtbewoners zijn die de plannen niet als gevaar voor de leefbaarheid beoordelen en dat het hotel mede een initiatief is van de NV Zeedijk. Het plan zou juist tot een positieve buurtontwikkeling moeten leiden.

Van Stigt: 'De Elleboogsteeg, die nu is afgesloten, wordt weer geopend en wordt zo weer onderdeel van het stratenplan. En er komt goede verlichting.' Het pand op de Geldersekade is nu nog een gesloten pakhuys. 'De balie van het hotel komt op de begane grond, waardoor er weer contact met de straat ontstaat. Dit alles zal de veiligheid ten goede komen.' Het uitgangspunt voor Van Stigt is een leefbare en beheersbare binnenstad te creëren. 'Functies moeten elkaar versterken en er moet balans zijn. Juridische procedures zijn in ieder geval de oplossing niet. Je moet ze zien te voorkomen. Ze leiden tot vertraging en als het ene project niet doorgaat, komt er wel een ander project. Maar tegen die tijd zijn de verhoudingen natuurlijk wel verpest. Juist daarom kan een beheer- en overlastconvenant een uitkomst zijn.'

Toekomstige projecten kunnen voor Van Stigt van nog meer toegevoegde waarde zijn, als men in plaats van juridische conflicten uit te vechten nog verdere samenwerking zoekt: 'Wellicht moeten partijen hier nog veel verder in gaan. Denk aan een energieconvenant. De universiteitsbibliotheek heeft straks een warmteoverschot. Kun je dat niet gebruiken voor woningen in de buurt?'